

Krošnjariji so bili poznani kot zelo prilagodljivi tako pri asortimanu izdelkov kot po območju prodaje in tudi po načinih prodaje. Skozi čas se je zamenjalo več načinov prodaje, poznana pa so:

- krošnjarjenje peš s krošnjo in kanonom,
- krošnjarjenje s kolesom,
- krošnjarjenje s konjsko vprego,
- krošnjarjenje z vlakom,
- krošnjarjenje z avtomobilom,
- krošnjarjenje s pomočjo raznih vozičkov, s kulami, »garnom«,
- krošnjarjenje s kombiji in poltovornimi avtomobili.

» *No in ti Ribānčanā, so bli pa rešetarjā, so prvotnu predajalā rešjeta, rajte pa tako stvar, pol so svuj asortiman popestrilā pa še z drugāmā artiklā, so ble kuhaunce interesantne, kā jih je vsaka nucala, polentarji so bli takrat še, kā se je takrat dostā žgancu pojejlu. Ja no in potlej so pa recimo tut valer, kladivu vzela, tu je blu že tešku na ramā nosēt. So pol začielā žie s kuojnsko uprego, da so pol tud mau več nalužlā, kā pa tu naj blu dovolj, so pršlā pa žie na avtomobilizem. Zdaj, po drugā vojskā so pa ti našā taku zvanā krošnjarji, kā so učasāh bli rešetarji, nāstala takurekoč Ribānčanje k predajajo suho ruobo, ampak zdaj z avtomobilā, pa s kombiji gredo okul.*³

Krošnjarska dovoljenja

Za svoje delovanje je krošnjar potreboval dovoljenje, ki ga je pridobil na podlagi krošnjarskih patentov in različnih obrtnih zakonov skozi zgodovino.

V skladu s krošnjarskim patentom je dobil krošnjarsko dovoljenje tisti posameznik, ki se je ravnal po določenih pravilih.

Po zakonu iz leta 1852 je bilo krošnjarjem določeno, da so morali biti stari vsaj štiriindvajset let in podložni Avstriji, niso smeli imeti očitne bolezni, niso smeli biti kaznovani zaradi sodelovanja na črni borzi ali biti krivi težjih prestopkov, niso smeli biti politično oporečni in so morali imeti državljanske pravice.

Dovoljenje je bilo veljavno leto dni, vendar so tri mesece pred iztekom lahko zaprosili za podaljšanje. Osebe, ki so krošnjarile več let in niso prekršile zakonov, vendar zaradi telesnih okvar niso mogle same nositi krošnjarskega blaga, so lahko imele pomočnika. To so bile osebe, ki so morale biti stare 14 let, takorekoč otroci.⁴

3 Govže, Anton: Intervju ob raziskavi Življenje suhorobarskih in zdomarskih družin v Ribniški dolini v 20. stoletju, Ribnica, 2006

4 Šega, Polona: Način življenja krošnjarjev iz Ribniške doline v 19. in 20. stoletju. Doktorska naloga. Filozofska fakulteta. Ljubljana, 1999, str. 41–45

» *Oče je imu pa tu dovolejne in jest sem zraven pārpisan, k sem biu z očjetam na Dunajā, de sām muogu poleg njaga hodt, pa de sām lahko predajau z očjetam. K jest ku mladoletnik najsām dobiu dovolejena. Al pa potnā list sām dobiu za prehod čez mejo, sām bil tut pārpisan.*⁵

Ribniško krošnjarstvo

Na Ribniškem srečujemo dva tipa krošnjarjev, krošnjarje z leseno in krošnjarje z lončeno robo. Če spremljamo življenje ribniških krošnjarjev skozi vse leto, vidimo, da jih določata krošnjarjenje in domača obrt, prodajalce lesene robe pa na nek način tudi potujoča obrt, saj so na željo strank lesene izdelke na licu mesta tudi popravljali. Prav to je ribniške krošnjarje najbolj ločevalo od kočevskih in poljanskih krošnjarjev.

V Ribnici so bili krošnjariji gotovo eden od bogatejših družbenih slojev, čeprav med domačini velikokrat prepoznani kot bahači. Po socialnem statusu so bili v glavnem mali in srednji kmetje ter kajžarji. Krošnjar je prinesel s svojih zdomarskih poti v domači kraj novosti in napredek. Nemalokrat je izboljšal življenjsko raven družini in s tem omogočil napredek celemu kraju. Jože Rus opisuje v svojem delu Suha roba, brihtna Ribnica in široki svet iz leta 1930 krošnjarje s pozitivnimi in negativnimi lastnostmi. Te lastnosti prikaže v odnosu do tedanjih družbenih razmer, kažejo pa se v dvigu njihove samozvesti, ponosu, prinašanju védenja iz sveta, izkušenosti, lahko celo domišljavosti, lepših oblekah v primerjavi z ostalimi prebivalci, večjemu pitju in uživanju hrane, bolj lagodnemu in veselemu življenju, ohladitvi verskih čustev. Vse te lastnosti so ozadje, iz katerega izhaja razvpiti lik Ribničana Urbana, ki je postal predmet posplošenih predstav.

Zanimiv je še en vidik krošnjarstva, ki mu lahko sledimo še danes. Poleg že omenjenih kulturnih dobrin in znanja, pridobljenega v tujem okolju, so krošnjariji s seboj domov prinesli tudi potrebe in želje strank. S tem so neposredno vplivali na izdelovanje lesenih izdelkov v svojem okolju, saj so bili prav krošnjariji tisti, ki so vedeli, kaj se da najbolje prodati.

Krošnjarstvo je imelo na ribniškega človeka velik kulturni in ekonomski vpliv. Ribniška dolina navzven ni kazala, da je imela dve tretjini kajžarjev. Po svoji socialni ravni se je izkazovala nad povprečjem v primerjavi z ostalimi kraji v Sloveniji.

Način življenja obravnavane socialno-poklicne skupine ni bil enoplasten in nespremenljiv, spreminjal se je tekom dneva, tedna, sezone, leta, v zgodovinskem toku, pa tudi glede na geografske, politične in gospodarske značilnosti območja, ki so ga izbrali za krošnjarski cilj. Socialno-poklicna hierarhija je bila ostro razdelana.⁶

5 Marn, Alojz: Intervju ob raziskavi Življenje suhorobarskih in zdomarskih družin v Ribniški dolini v 20. stoletju, Ribnica, 2006

6 Šega, Polona: Način življenja krošnjarjev iz Ribniške doline v 19. in 20. stoletju. Doktorska naloga. Filozofska fakulteta. Ljubljana, 1999, str. 293